

De Bibliotheek *op school* Plus

start schooljaar 2025-2026
Informatie voor bibliotheken

Balotje gaat op vakantie.
Met de auto naar een ander land.
Balotje kijkt uit het raam. Naar de auto's en de mensen.
"Papa" vraagt ze. "Is er in dat andere land wel een vriend voor mij?"
"Een vriend?" vraagt papa.
"Ja," zegt Balotje. "Iemand om mee te spelen."
"Natuurlijk is daar een vriend," zegt papa.
"Overal kun je vrienden maken!"

BALOTJE

- Balotje en de beren
- Balotje en het paard (Vlag en Wimpel 2006)
- Balotje en de baby
- Balotje en Sinterklaas
- Balotje en het tasje van oma (Prentenboeken Top 10 2011)
- Balotje op ballet
- Balotje in de dierentuin
- Balotje bij de dokter

Binnen het Masterplan basisvaardigheden van OCW is geld gereserveerd om binnen de infrastructuur van de Bibliotheek *op school* scholen te helpen bij het realiseren van effectief onderwijs in leesbegrip. Stichting Lezen heeft hiervoor in samenwerking met Taallab NL, Hogeschool Windesheim en IJsselgroep een aanpak ontwikkeld: de Bibliotheek *op school* Plus. Hierin krijgt de Bibliotheek een ondersteunende rol. De aanpak is gebaseerd op het leesbegripsprogramma *Focus op begrip* van Erna van Koeven en Anneke Smits, zoals beschreven in hun boek *Rijke taal* (2020; 2024). De Bibliotheek *op school* Plus is in een pilot (201-2023) uitgetoetst in Zuidoost Friesland en wordt tijdens de schooljaren 2024-2025 tot en met 2027-2028 verder geoptimaliseerd en onderzocht. In totaal kunnen honderd basisscholen deelnemen.

In dit document vind je informatie voor bibliotheken die (willen) deelnemen aan dit project. Daarnaast is op pro.debibliotheekopschool.nl/dbosplus is een informatiepakket beschikbaar met uitgebreidere informatie over de verschillende onderdelen en een interesseformulier voor een selectiegesprek.

Inhoud

1. Algemene informatie over de Bibliotheek *op school* Plus
2. Effectief onderwijs in leesbegrip
3. Voorwaarden voor deelname
4. De onderdelen van het project de Bibliotheek *op school* Plus
5. De rol van de Bibliotheek
6. Overige rollen en verantwoordelijkheden
7. Onderzoek
8. Kosten en financiering
9. Werving en selectie van scholen
10. Overige informatie

Bijlagen

1. Algemene informatie over de Bibliotheek op school Plus

Binnen de Bibliotheek op school Plus benutten we de infrastructuur van de Bibliotheek op school voor het implementeren en borgen van effectief leesonderwijs op basisscholen.

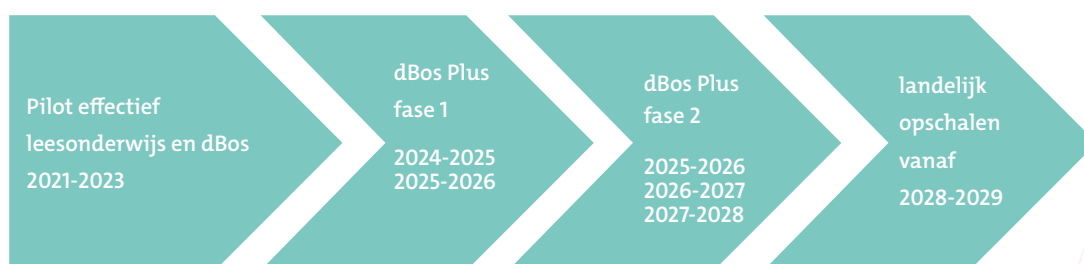
Stichting Lezen koos als basis voor het project voor het leesbegripsprogramma *Focus op begrip* van Anneke Smits en Erna van Koeven (Hogeschool Windesheim), zoals beschreven in hun boek *Rijke taal*. Naast een onderwijsadviseur die scholen inhoudelijk begeleidt, krijgt de leesmediaconsulent (Imc) vanuit de Bibliotheek op school in het project een ondersteunende en adviserende rol.

Het project heeft de volgende doelstellingen:

- Implementatie en borging van de aanpak op 100 Nederlandse basisscholen
- Onderzoek naar de effecten van de aanpak op de leesmotivatie, het leesgedrag en de leesvaardigheid van leerlingen

Het project duurt vier schooljaren en heeft twee fases (zie figuur 1). In Fase 1 (schooljaar 2024-2025 en 2025-2026) optimaliseren we de aanpak, zoals beproefd tijdens de pilot Effectief leesonderwijs en de Bibliotheek op school in Zuidoost Friesland (2021-2023), op zeven basisscholen, met ondersteuning door zes bibliotheken. Parallel hieraan loopt een implementatieonderzoek op basis waarvan we de aanpak waar nodig bijstellen.

In Fase 2 (schooljaar 2025-2026 tot en met 2027-2028) implementeren we de (bijgestelde) aanpak in twee rondes: 47 basisscholen in 2025-2026 en 2026-2027 en 46 basisscholen in 2026-2027 en 2027-2028), met ondersteuning door 15-20 bibliotheken. Ook in deze fase is er flankerend onderzoek: een effectstudie en kwalitatief onderzoek naar de kwaliteit van de implementatie.

Figuur 1: De opbouw van het project.

Fase 1 loopt op dit moment al. Binnen het Masterplan basisvaardigheden en binnen Ontwikkelkracht is er in Fase 2 subsidie beschikbaar voor het implementeren en onderzoeken van de aanpak op 93 basisscholen.

Tussen oktober 2024 en februari 2025 kunnen geïnteresseerde scholen die voldoen aan de basiscriteria zich aanmelden voor een selectiegesprek. Op basis van het selectiegesprek en loting selecteren we in april 2025 de scholen die deel kunnen nemen aan het project. In dit document vind je meer informatie over Fase 2 en de rol van de Bibliotheek in het project.

2. Effectief onderwijs in leesbegrip

Uit leesonderzoek is inmiddels het nodige bekend over wat er nodig is voor effectief leesonderwijs. Belangrijke pijlers zijn onder meer een integrale aanpak (dus niet het geïsoleerd oefenen van afzonderlijke taalvaardigheden), een thematische, kennisintensieve opzet en het werken met rijke teksten (zie Thoni Houtveen & Roel van Steensel (red.), *De zeven pijlers van onderwijs in begrijpend lezen*, 2022). Dezelfde principes zien we terug in de door Anneke Smits en Erna van Koeven ontwikkelde methodiek *Focus op begrip* en in de methode *Blink Lezen*. Basisscholen die deelnemen aan de Bibliotheek op school Plus gaan werken met een van beide.

Focus op begrip

Focus op begrip is een aanpak voor leesonderwijs voorgroep 4 tot en met 8, waarin rijke kinderboeken en teksten worden gekoppeld aan thema's van wereldoriëntatie. Binnen het project wordt *Focus* stap voor stap geïmplementeerd, waarbij de volgorde van de stappen afhangt van de huidige stand van zaken in de school, bijvoorbeeld wat betreft voorlezen, vrij lezen, de kwaliteit van de schoolbibliotheek en de methode voor wereldoriëntatie.

De methodiek is erop gericht leesbegrip te bevorderen door de taal- en kennisbasis van leerlingen te vergroten en te verrijken. Zo leg je een solide basis voor toekomstige leerprocessen, want kennis en woordenschat zijn voorwaarden voor leesbegrip.

De onderdelen van de methodiek zijn gebaseerd op de principes van effectief leesonderwijs:

- Volledig voorlezen van relatief moeilijke boeken door leerkrachten
- Een thematische aanpak, gerelateerd aan de zaakvakken
- Koppelen van (kwalitatief goede) jeugdliteratuur en rijke teksten aan de thema's (in samenhang)
- Langere tijd werken aan hetzelfde thema
- Lezen van zelfgekozen boeken door leerlingen
- Stimuleren van de leesmotivatie: kinderen lezen, omdat ze dat leuknuttig vinden
- Organiseren van gerichte interactie rondom gelezen boeken en teksten
- Formatief evalueren van leesvaardigheid en tekstbegrip

Blink Lezen

Sommige basisscholen kunnen de stap naar werken zonder leesmethode als te groot ervaren. Binnen de Bibliotheek *op school* Plus kunnen scholen daarom bij de start in plaats van voor *Focus op begrip* kiezen voor [Blink Lezen](#). Deze lesmethode werkt ook vanuit de pijlers van effectief leesonderwijs en het gedachtegoed van *Rijke taal*, maar met meer invulling aan de thema's en dus meer handvatten en begeleiding voor de leerkracht.

Met *Blink Lezen* werk je elk jaar aan vijf thema's over brede, maatschappelijke onderwerpen. Alle vormen van lezen (technisch, begrijpend en verdiepend lezen, voorlezen én vrij lezen) zijn natuurlijk en logisch verbonden. De thema's hebben een aantal vaste onderdelen: zelfstandig lezen, keuzelezen en voorlezen in de Leesclub, instructies tijdens de Minicolleges en toepassen in de lessen Wereldlezen.

De methode kent vijf uitgangspunten:

- Elke dag een half uur lezen uit nieuwsgierigheid
- Actief en ook samen bezig zijn met wat je hebt gelezen
- Een rijke leesomgeving met veel variatie en vrije keuze
- Langer binnen een thema lezen en verbinding met andere vakken
- Taalvaardigheden in samenhang behandelen, zodat het waarom en het grote geheel voor leerlingen duidelijk is

Werken met jeugdliteratuur

Focus op begrip en *Blink Lezen* zetten beide jeugdliteratuur centraal bij het behandelen van wereldoriëntatiethema's. Allereerst ligt daarbij de nadruk op het voorlezen van hoogwaardige jeugdliteratuur. Daarom is het noodzakelijk dat bij elk thema drie van dergelijke voorleesboeken per groep beschikbaar zijn, waarvan er in ieder geval twee worden voorgelezen aan de hand van de aanwijzingen uit *Focus op begrip* of *Blink Lezen*. Verder is het van belang dat leerkrachten en kinderen toegang hebben tot goede (verhalende) non-fictieboeken. Hier kunnen leerkrachten teksten uit halen voor de tekstlessen, en kinderen kunnen ze eventueel kiezen bij het vrije-keuze lezen. Binnen dBos+ streven we naar minimaal twee van deze boeken per thema in elke groep. Tenslotte is het voor het vrije-keuze lezen van belang dat er voldoende boeken in de schoolcollectie staan. Enerzijds om de leerlingen voldoende keuze te bieden, anderzijds om hier bij elk thema, en voor elke groep, een aantal passende fictieboeken uit te kunnen halen. Ga hiervoor uit van een schoolcollectie met een omvang van zeven tot acht boeken per leerling, waarin naast kwalitatief hoogwaardige jeugdliteratuur ook plek is voor serieboeken. Serieboeken verlagen de drempel om te lezen voor niet-lezers en geïnteresseerde niet-lezers, en bieden houvast bij het opbouwen van een leesroutine aan af-en-toe-lezers. [Hoe stimuleer je \(on\) gemotiveerde lezers? - Lezen in het primair onderwijs \(lezeninhetpo.nl\)](#).

Jeugdboeken zijn in dit perspectief de belangrijkste leermiddelen, samen met eventuele methode-onderdelen. De lmc heeft samen met de leescoördinator een belangrijke adviesrol ten aanzien van het kiezen van de juiste voorleesboeken en non-fictieboeken (themagebonden collectie). De school hoeft niet alle hierboven beschreven boeken nieuw aan te schaffen; ook dit gaat in overleg met de lmc. *Blink Lezen* levert per thema een voorleesboek en een samenleesboek.

3. Voorwaarden voor deelname

Om mee te kunnen doen aan het project moet de school al samenwerken met de bibliotheek en werken met het programma de Bibliotheek *op school*. Daarnaast verwachten we dat de school zich al wel georiënteerd heeft op effectief leesonderwijs, maar dit nog niet heeft geïmplementeerd. Verder moet de school bereid zijn om, met ondersteuning vanuit de Bibliotheek *op school* Plus, de overstap te maken naar *Focus op begrip* of *Blink Lezen*. Het kan ook zijn dat een school een van beide al gebruikt, maar hulp nodig heeft bij verdere implementatie.

De voorwaarden voor deelname van scholen zijn:

- De school werkt bij aanvang van het traject minstens een jaar met het programma de Bibliotheek *op school*.
- De school is bezig de eerste stappen te zetten naar effectief leesonderwijs.
- De school werkt nog niet met *Focus op begrip* of *Blink Lezen*, maar wil graag de overstap maken, dan wel werkt maximaal een jaar met een van beide en heeft hulp nodig bij verdere implementatie.
- Een achterstandsscore is niet langer voorwaarde voor deelname aan De Bibliotheek *op school* Plus. Wel krijgen basisscholen met een achterstandsscore voorrang bij overinschrijving
- De school geeft regulier onderwijs (geen speciaal onderwijs).
- De school is bereid de LVS-gegevens te delen en zich aan te melden bij het NCO.

Voor scholen biedt deelname aan de Bibliotheek *op school* Plus de kans om met deskundige ondersteuning te werken aan effectief leesonderwijs.

De voorwaarden voor bibliotheken om deel te nemen zijn:

- De bibliotheek heeft een stevige organisatie rond de Bibliotheek *op school*.
- De leesmediaconsulenten hebben voor de start van het implementatietraject de training [Rijke teksten, de rol van de leesmediaconsulent](#) gevolgd en weten hoe je rijke teksten kunt inzetten voor effectief leesonderwijs. Mogelijk wordt hiervoor een aangepaste training ontwikkeld, Bibliotheken worden hiervan op de hoogte gehouden.
- De manager educatie heeft de training [Ambitieggericht werken aan effectief leesonderwijs, de rol van bibliotheken](#) gevolgd en is bekend met de rol die de bibliotheek kan spelen in effectief leesonderwijs.
- De bibliotheek is gefocust op ondersteuning, toerusting en advisering van leerkrachten in de uitvoering van de Bibliotheek *op school*.

Voor bibliotheken biedt deelname aan het Plus-project een kans om de Bibliotheek *op school* verder te ontwikkelen, en beter voorbereid te zijn op de toenemende vraag van scholen om ondersteuning bij effectief leesonderwijs met rijke teksten en kinderboeken.

4. De onderdelen van de Bibliotheek *op school* Plus

Deelnemers aan de Bibliotheek *op school* Plus doen mee aan een implementatietraject en aan het flankerende onderzoek.

De implementatie van een effectieve aanpak voor het leesonderwijs in combinatie met de Bibliotheek *op school* duurt twee schooljaren. De leerkrachten van groep 4 tot en met 8 en een in te stellen leesteam (bestaande uit de schoolleider, IB'er, taal/leescoördinator en lmc) krijgen in die periode begeleiding van een in leesonderwijs gespecialiseerde onderwijsadviseur (zie voor informatie over groep 1 tot en met 3 het eind van deze paragraaf). Het leesteam wordt bij de start van het project ingesteld en vormt de basis voor duurzame verankering in de school van effectief leesonderwijs.

Onderzoekers zullen de implementatie van effectief leesonderwijs volgen. Ze werken daarbij met een focusgroep en een controlegroep. In de schooljaren 2025-2026 en 2026-2027 starten 47 basisscholen met het implementatietraject, zij zijn de focusgroep. Daarnaast fungeren 45 andere basisscholen het eerste schooljaar als controlegroep. Ze starten een jaar later met het implementatietraject (schooljaren 2026-2027 en 2027-2028). De onderzoekers verdelen de deelnemende scholen willekeurig over een van beide groepen (randomisatie). Aangemelde scholen horen na de loting in april 2025 tot welke groep ze behoren.

Voor scholen die in 2025-2026 starten als **focusgroep** bestaat het traject uit de volgende onderdelen:

Schooljaar 2025-2026

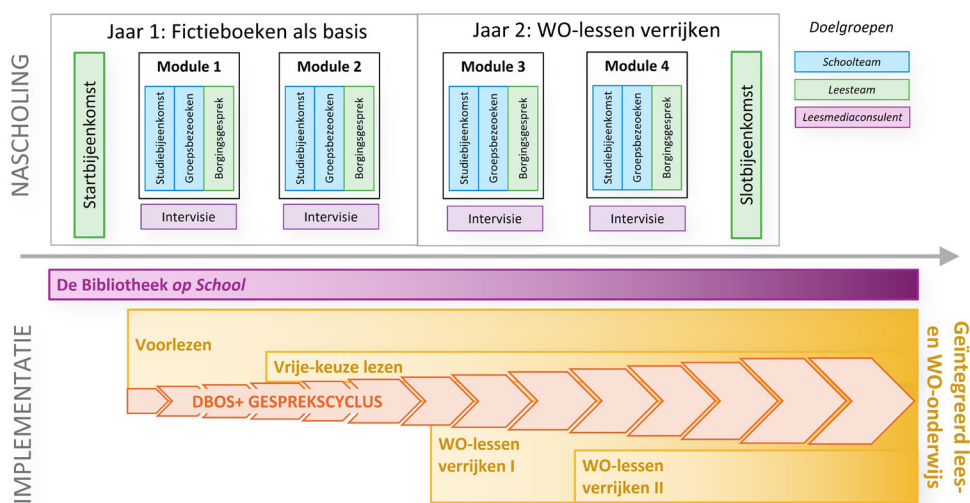
- een kennismakingsgesprek voor de zomer
- 1 startbijeenkomst met het leesteam, gericht op het faciliteren, ondersteunen en borgen van duurzame verandering
- 2 modules (globaal van sep-okt en feb-mrt), waarbij elke module bestaat uit:
 - » een studiebijeenkomst (één dagdeel)
 - » groepsbezoeken, begeleide gesprekken tussen leerkrachten en een borgingsgesprek met het leesteam (één dag)
 - » doorlopend: gesprekken tussen leerkrachten (Plus-gesprekken)

Schooljaar 2026-2027

- 2 modules (globaal van sep-okt en feb-mrt), waarbij elke module bestaat uit:
 - » een studiebijeenkomst (één dagdeel)
 - » groepsbezoeken, begeleide gesprekken tussen leerkrachten en een borgingsgesprek met het leesteam (één dag)
 - » doorlopend: gesprekken tussen leerkrachten (Plus-gesprekken)
- 1 slotbijeenkomst met het leesteam, gericht op het borgen van duurzame verandering

Scholen die in 2025-2026 starten als **controlegroep**, doen het eerste jaar alleen mee met het onderzoek. Vanaf schooljaar 2026-2027 start voor hen het implementatietraject (zie onderdelen hierboven).

Figuur 2 biedt een schematisch overzicht van alle onderdelen. We lichten ze hieronder nader toe.

Figuur 2: Schema van het nascholings- en implementatietraject

Toelichting van de onderdelen

Kennismakingsgesprek

Dit gesprek tussen onderwijsadviseur, schoolleiding en bibliotheek vindt plaats voorafgaand aan het schooljaar, dus voor de zomervakantie. Tijdens dit gesprek maken school en bibliotheek nader kennis met de onderwijsadviseur, bespreken ze samen de startsituatie en maken ze afspraken over het traject en de planning. Ook de studiebijeenkomsten en groepsbezoeken worden ingepland.

Startbijeenkomst met het leesteam

Tijdens deze bijeenkomst spreken de leden van het leesteam onder begeleiding van de onderwijsadviseur samen af wat ze, ieder vanuit de eigen rol, kunnen doen om het traject tot een succes te maken, met blijvende verbetering van het leesonderwijstot gevolg. Ook bespreken ze de veranderbehoeften van de school en de visie op veranderingsprocessen.

Studiebijeenkomsten

De studiebijeenkomsten zijn voor alle leerkrachten van groep 4 tot en met 8 en het leesteam (inclusief de lmc). Het is mogelijk dat de school deze studiebijeenkomsten samen met een andere school volgt, maar overleg dit wel tijdig met de school. Clusteren met een andere school bevordert uitwisseling en je kunt de kosten delen. Nadeel is dat er dan minder maatwerk mogelijk is. De inhoud van de verschillende studiebijeenkomsten is gebaseerd op dezelfde methodiek en uitgangspunten, maar de onderwijsadviseur stemt die wel af op de behoeften van de school. Voor meer informatie over de inhoud van de verschillende modules, zie bijlage 1.

Groepsbezoeken en gesprekken

In overleg met de leerkrachten plant de onderwijsadviseur een aantal groepsbezoeken. Hierbij komt de onderwijsadviseur samen met de lmc kijken in de groep. Dit gebeurt op basis van vrijwilligheid. In totaal zijn er zes groepsbezoeken (van twintig minuten) op één dag. Na elke drie groepsbezoeken is er een zogenaamd Plus-gesprek tussen de betrokken leerkrachten, aangevuld met andere leerkrachten (dit kan per bouw), over wat ze hebben gedaan, gezien, gehoord en ervaren. De gesprekken zijn gericht op reflectie en worden begeleid door de onderwijsadviseur en bijgewoond door de leescoördinator en de lmc.

Plus-gesprekken tussen leerkrachten

Ook deze gesprekken zijn gericht op reflectie op eigen lessen en die van collega's. De begeleiding ligt nu in handen van leden van het leesteam, bijvoorbeeld de taal/leescoördinator, of de lmc. De gesprekken vinden bij voorkeur elke zes weken plaats op bouwniveau. Dit is bijvoorbeeld te koppelen aan het voorbereiden van een nieuw thema.

Borgingsgesprekken

Aan deze gesprekken nemen de onderwijsadviseur en het leesteam deel. Ze kijken terug op de studiebijeenkomst, de groepsbezoeken en de gesprekken tussen leerkrachten. Ze vullen op basis hiervan een kwaliteitskaart in rond het centrale onderwerp (bijvoorbeeld voorlezen). En ten slotte kijken ze vooruit naar de volgende studiebijeenkomst.

Slotbijeenkomst

In deze bijeenkomst wordt het traject afgesloten en vooruit gekeken. Uiteindelijk vergt de implementatie van effectief leesonderwijs meer schooljaren om binnen de school verankerd te raken en resultaten terug te gaan zien. De school kan zelf of in overleg met de bibliotheek beslissen welke begeleiding na de eerste twee jaar nog nodig is.

Tussentijds: intervisie leesmediaconsulent

Het implementatietraject richt zich op scholen én op de leesmediaconsulent. Tijdens de pilot van het project in Zuidoost Friesland merkten de leesmediaconsulenten op dat ze behoefte hadden aan wat meer begeleiding in hun eigen rol en ontwikkeling. Daarom is aan de betrokken POI's gevraagd om hen te begeleiden in de vorm van intervisie. Hierbij kunnen leesmediaconsulenten ook van het leerproces en de ervaring van collega's leren. Ook in dit project krijgen betrokken leesmediaconsulenten bij aanvang een uitnodiging voor deelname aan een intervisiegroep.

Groep 1-3

Er is in dit project gekozen voor een focus op de groepen 4 tot en met 8. Leerkrachten kunnen in groep 1 tot en met 3 zeker voorbereidend werk doen voor effectief leesonderwijs, maar dit valt buiten dit traject. Voor deze leerkrachten van deze groepen zou inhoudelijk een apart nascholingstraject nodig zijn en daarvoor is de beschikbare subsidie niet toereikend. Daarnaast luidt het advies vanuit *Focus op begrip* om eerst te werken aan het veranderproces in de groepen 4 tot en met 8, en daarna aan de slag te gaan in de eerste drie groepen. De school kan besluiten om dit project een vervolg te geven in de groepen 1 tot en met 3. Mits het aantal deelnemers binnen het maximum van twintig blijft, kan in overleg met de onderwijsadviseur worden besloten om de leerkrachten van deze groepen wel mee te laten doen aan de studiebijeenkomsten.

5. De rol van de Bibliotheek

Werving

Bibliotheken spelen een belangrijke rol in de werving van basisscholen voor het project de Bibliotheek *op school* Plus, omdat ze al nauwe contacten hebben met de scholen in hun werkgebied. In paragraaf 9 vind je meer informatie over werving.

Bestaande samenwerking

Bij de start van het Plus-project is er al een samenwerking met de school, binnen het programma de Bibliotheek *op school*. Dat betekent dat er al een relatie is opgebouwd en er afspraken zijn over de invulling van de verschillende bouwstenen. We adviseren om ernaar te streven dat de lmc de activiteiten voor de Bibliotheek *op school* Plus gedeeltelijk in plaats van de bestaande activiteiten uitvoert. De lmc kan hierbij in principe voortborduren op bestaande afspraken of activiteiten, want in het nieuwe project werken de Bibliotheek en de school immers ook samen aan een sterke leescultuur in de school. Het document [Effectief leesonderwijs en de Bibliotheek op school – Handreiking voor bibliotheken](#) is bedoeld om bibliotheken te ondersteunen bij de keuzes die ze in dit kader moeten maken (zie bijvoorbeeld paragraaf 2d van de handreiking, op pagina 9).

Het *Rekenmodel de Bibliotheek op school* Plus biedt een inschatting van het aantal benodigde uren van de lmc en de manager educatie. Let wel: dit is een inschatting vooraf, het werkelijke aantal uren hangt sterk af van de lokale situatie en afspraken.

De leesmediaconsulent

De lmc heeft een belangrijke rol in het implementatietraject én daarna. Daarom is de lmc als lid van het leesteam aanwezig bij de start- en slotbijeenkomst, studiebijeenkomsten, groepsbezoeken, gesprekken tussen leerkrachten en borgingsgesprekken. Indien de lmc de studiebijeenkomsten al bij een andere school heeft bijgewoond, is het mogelijk om deze over te slaan. Maar voor de samenwerking met de school is het waardevol om (een deel van) de studiebijeenkomsten toch bij te wonen.

Vanuit zijn of haar expertise in jeugdliteratuur, rijke teksten en leesactiviteiten kan de lmc leerkrachten adviseren over en ondersteunen bij het inzetten van de methodiek, het inrichten van thema's en de keuze van voorleesboeken en non-fictieboeken bij de thema's (themagebonden collectie). Daarnaast kan de lmc helpen bij het zoeken van fictieboeken in de schoolcollectie die passen bij de thema's en de groepen, en bij het aanschaffen of huren van benodigde nieuwe boeken. Wanneer de onderwijsadviseur zich na twee jaar terugtrekt, zal de lmc samen met de school verder bouwen aan de implementatie van effectief leesonderwijs.

Ten slotte levert de lmc een bijdrage aan het flankerend onderzoek door jaarlijks samen met de school de Monitor de Bibliotheek *op school* po in te vullen (meer informatie hierover is te vinden in paragraaf 7).

Ter ondersteuning van de lmc bestaat binnen dit project de mogelijkheid om deel te nemen aan een intervisiegroep met andere leesmediaconsulenten die deelnemen aan het project. Deze intervisie, verzorgd door de POI's, is een vast onderdeel van het project. In de praktijk zal het neerkomen op twee tot drie intervisiemomenten per schooljaar. Centraal staat de ontwikkeling van de lmc binnen de Bibliotheek *op school* Plus aan de hand van casussen uit de eigen praktijk.

Samenvattend is de rol van de lmc per bouwsteen:

Expertise lmc

- Neemt deel aan nascholing met leerkrachten (1x)
- Neemt deel aan intervisie met andere lmc's

Activiteiten

- Maakt deel uit van leesteam van de school
- Woont start- en slotbijeenkomst bij
- Woont groepsbezoeken en bijbehorende gesprekken bij
- Neemt deel aan borgingsgesprekken
- Begeleidt gesprekken tussen leerkrachten tussentijds (met leescoördinator)
- Vult jaarlijks de Monitor de Bibliotheek *op school* po in

Collectie

- Adviseert bij de keuze van themagebonden collectie (voorleesboeken en non-fictieboeken)
- Breidt indien nodig de schoolcollectie uit, in overleg met de leescoördinator
- Adviseert over de koppeling met de bestaande schoolcollectie
- Ondersteunt bij aankoop/huur

De manager educatie

Vanuit de bibliotheek is ook de manager educatie betrokken bij het traject, vooral aan het begin en eind. De manager benadert de school over het project, bespreekt met de school en de onderwijsadviseur of de school deelneemt, en maakt afspraken met de school over de inzet van de lmc en over de financiering. Aan het einde van het traject maakt hij of zij afspraken met de school over het vervolg van de samenwerking. De betrokken POI kan adviseren over mogelijke overwegingen voor de Bibliotheek. Daarnaast is het document [Effectief leesonderwijs en de Bibliotheek op school – Handreiking voor bibliotheken](#) nuttig in dit proces.

6. Overige rollen en verantwoordelijkheden

De onderwijsadviseur

Deelnemende scholen krijgen een onderwijsadviseur toegewezen die het implementatieproces gaat begeleiden. De adviseur is specialist in het begeleiden van scholen die starten met *Focus op begrip* en *Blink Lezen*. Samen met de schoolleider en de manager educatie van de bibliotheek maakt de onderwijsadviseur tijdens een selectiegesprek een inschatting of deelname van de school aan de Bibliotheek *op school* Plus zinvol is. Is de school geselecteerd voor het implementatietraject dan plant de adviseur een kennismakingsgesprek in met het leesteam voor de zomervakantie. Tijdens dit gesprek brengt de adviseur de startsituatie, verwachtingen en de veranderbehoeften van de school in kaart en maakt hij of zij afspraken over het traject, de planning (van studiebijeenkomsten en groeps gesprekken) en de rolverdeling. De onderwijsadviseur zorgt tijdens het traject voor kennisoverdracht (onder meer tijdens de studiebijeenkomsten), begeleidt de leerkrachten en het leesteam en neemt het leesteam mee in de benodigde stappen voor duurzame verbetering van het leesonderwijs.

De leerkracht

Binnen de Bibliotheek *op school* Plus leren leerkrachten van groep 4 tot en met 8 om onderwijs in leesbegrip te integreren in (de thema's van) wereldoriëntatie, met daarin een grote rol voor jeugdliteratuur. Dagelijks voorlezen, en vrij lezen, praten over teksten en boeken krijgen een vaste plek op het rooster. Voor het voeren van gesprekken maken leerkrachten in *Focus op begrip* gebruik van de werkvorm Denken-Schrijven-Uitwisselen. Bij *Blink Lezen* volgen ze dezelfde werkwijze, maar is deze al meer ingevuld door de methode. Ook wordt bij *Blink Lezen* al een aantal boeken geleverd.

Van de leerkrachten vragen we om zelf veel jeugdliteratuur te lezen en (actuele) teksten te verzamelen. Het werken vanuit een vernieuwde methodiek vraagt, zeker in de eerste jaren, aandacht en tijd van de leerkracht. Maar de ervaring leert ook dat de werkwijze een positieve invloed heeft op leerkrachten, omdat ze de leesmotivatie bij de leerlingen zien groeien en zelf weer regie krijgen over hun onderwijs.

Ten slotte levert elke leerkracht een bijdrage aan het flankerend onderzoek door jaarlijks de Monitor de Bibliotheek *op school* po in te vullen (meer informatie hierover is te vinden in paragraaf 7).

De schoolleider

De schoolleider speelt een cruciale rol in het implementatietraject en is, naast aanjager, ook inhoudelijk betrokken. In een verandertraject naar effectief leesonderwijs is vertrouwen en het team faciliteren in met name tijd van belang, zodat leerkrachten durven loslaten wat ze deden en ten volle kunnen deelnemen aan de verandering. De schoolleider zal prioriteiten moeten stellen om het implementatietraject succesvol te kunnen laten verlopen. Spelen er tegelijkertijd andere grote thema's binnen de school (bijvoorbeeld een fusie, herziening van het rekenonderwijs, introductie van een nieuwe methodiek tegen pesten), dan is deelname aan dit intensieve implementatietraject plus flankerend onderzoek af te raden.

De schoolleider heeft verder een rol in de planning van de verschillende onderdelen van het traject, waaronder ook de zeswekelijkse gesprekken op bouwniveau en het inroosteren van voorlezen en vrij lezen in elke groep.

Het leesteam

Bij de start van het traject wordt een leesteam ingesteld, bestaande uit de taal/leescoördinator, de IB'er, de schoolleider en de lmc. Het leesteam is er om te voorkomen dat de voortgang en de borging van de vernieuwing afhankelijk zijn van één persoon. Bovendien kan de school zo optimaal profiteren van de competenties van verschillende personen in de school en de Bibliotheek.

De onderzoekers

Een team van onderzoekers monitort de voortgang van het implementatietraject en onderzoekt de effecten van de nieuwe aanpak. Op elke deelnemende school zullen de onderzoekers data verzamelen. Meer informatie over hun rol is te vinden in de volgende paragraaf.

7. Onderzoek

Naast het implementatietraject is het flankerende onderzoek een essentieel onderdeel van de Bibliotheek *op school* Plus. Hierin wordt de impact van de nieuwe aanpak op de leesmotivatie, het leesgedrag en de leesvaardigheid van leerlingen onderzocht, evenals die op de kwaliteit van het onderwijsleerproces voor effectief leesonderwijs. Bovendien kijken de onderzoekers wat effectieve componenten van de Bibliotheek *op school* Plus zijn, om beter inzicht te krijgen in hoe de aanpak op te schalen en duurzaam te borgen is.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door [Education Lab NL](#), een onderzoeksnetwerk van de Vrije Universiteit en Maastricht University, in het kader van [TaalLab NL](#). TaalLab NL maakt deel uit van het landelijke programma [Ontwikkelkracht](#).

De Monitor de Bibliotheek *op school* po is een belangrijk meetinstrument in dit onderzoek. Daarom moeten scholen en bibliotheken deze jaarlijks invullen gedurende de twee jaren van het project en in het jaar erna. Vanwege de validiteit van het onderzoek is het belangrijk dat dit gebeurt binnen een afgesproken periode. De precieze periode wordt nog bekendgemaakt, maar zal in het begin van het schooljaar liggen. Van de Bibliotheek wordt verwacht dat zij het invullen van de Monitor coördineert en waar nodig stimuleert.

De scholen uit de controlegroep doen het eerste schooljaar (2025-2026) alleen mee aan het onderzoek. Het implementatietraject start voor hen zoals eerder vermeld een jaar later. Ter vergoeding van de tijdinvesteringen voor het onderzoek is eventueel, afhankelijk van het aantal aanmeldingen, een subsidie van €4166,- mogelijk vanuit Ontwikkelkracht (zie ook paragraaf 8). Vanwege een beperkte beschikbaarheid zal bij een groot aantal aanmeldingen alleen de controlegroep subsidie ontvangen. De school kan niet zelf kiezen in welke groep ze starten. Voor de validiteit van het onderzoek is het nodig dat de verdeling over de groepen willekeurig gebeurt (gerandomiseerd).

8. Kosten en financiering

Deelname aan de Bibliotheek *op school* Plus vergt een intensieve samenwerking tussen de school en de Bibliotheek. Gedeeltelijk is dit een voortzetting van bestaande afspraken, maar daarnaast is extra inzet nodig, bijvoorbeeld van de lmc. Verder zijn er kosten verbonden aan de inzet van de onderwijsadviseur en de aanschaf van (themagebonden) collectie.

Via de Bibliotheek kunnen scholen een deel van de kosten financieren vanuit het Masterplan basisvaardigheden. Er is per school een subsidie van €16.500 beschikbaar. Met dit bedrag zijn grotendeels de kosten voor de onderwijsadviseur en de lmc dekt. Het is mogelijk om scholen geclusterd te laten deelnemen aan de studiebijeenkomsten, afhankelijk van het aantal deelnemende leerkrachten en de voorkeur van de school. Wanneer clustering niet mogelijk of ongewenst is, dan zijn de kosten per school €1.500 hoger.

Voor scholen is er vanuit TaalLab/Ontwikkelkracht €4166,- subsidie per jaar beschikbaar, afhankelijk van het aantal aanmeldingen. Deze subsidie is bedoeld als onkostenvergoeding voor deelname aan het onderzoekdeel van het project. Dit geldt ook voor scholen uit de controlegroep. Vanwege een beperkte beschikbaarheid zal bij een groot aantal aanmeldingen alleen de controlegroep subsidie ontvangen.

Verder moeten de bibliotheek en school rekening houden met kosten voor de aanschaf of huur van themagebonden collectie en eventuele uitbreiding van de schoolcollectie in het belang van het vrije-keuze lezen. Deze kostenpost is uiteraard afhankelijk van lokale afspraken en omstandigheden. De Bibliotheek en de school maken samen afspraken over de financiering van de kosten na besteding van de subsidies. Ter ondersteuning van deze afspraken is het *Rekenmodel de Bibliotheek op school Plus* ontwikkeld en zijn verschillende scenario's geformuleerd voor het realiseren van de themagebonden collectie. Deze scenario's, en andere financiële kaders, zijn te vinden in het document *Financiën de Bibliotheek op school Plus*.

Subsidie aanvragen

De Bibliotheek vraagt per deelnemende school de subsidie aan vanuit het Masterplan basisvaardigheden. Dit gaat op dezelfde manier als andere subsidieregelingen voor bibliotheken binnen het Masterplan basisvaardigheden, met een digitaal aanvraagformulier. Hiermee is de aanmelding van de school definitief.

De school vraagt voor eind juni (uiterste aanvraagdatum nog niet bekend) de subsidie bij Ontwikkelkracht aan, via dus-i.nl. Geselecteerde scholen, indien deze subsidie beschikbaar is. Dit is afhankelijk van het aantal aanmeldingen.

9. Werving en selectie van scholen

Meedoen aan de Bibliotheek *op school* Plus is een traject van Bibliotheek en school samen. Vanwege de opgebouwde samenwerkingen kan de Bibliotheek het beste een eerste indicatie geven voor welke scholen in het werkgebied deelname interessant en mogelijk zou zijn. Stichting Lezen vraagt daarom allereerst aan bibliotheken om, bij interesse van de Bibliotheek in deelname aan de Bibliotheek *op school* Plus, te onderzoeken welke scholen in aanmerking zouden komen voor het project en met hen in gesprek te gaan.

Verder stelt Stichting Lezen voor communicatie richting scholen de website www.debibliotheekopschool.nl/dbosplus en het informatiepakket de Bibliotheek *op school* Plus - *Informatie voor scholen* beschikbaar.

Na een eerste contact met de school over mogelijke deelname deelt de bibliotheek de website en het informatiepakket met de schoolleider. Voldoet de school aan de basisvoorwaarden (zie paragraaf 3) en is deze geïnteresseerd in deelname, dan kan de school zich samen met de bibliotheek aanmelden voor een selectiegesprek met een onderwijsadviseur. Daarin bespreken ze samen de motivatie en startsituatie van de school. Op basis van dit gesprek maakt de onderwijsadviseur een inschatting of meedoen aan het project op dat moment zinvol en haalbaar is voor de school.

Bij een positief advies van de onderwijsadviseur kunnen de school en bibliotheek het aanmeldformulier voor 2025-2027 invullen. Uit deze aanmeldingen worden uiteindelijk 47 scholen ingeloot voor het project in 2025-2027 (zie bijlage 2 voor de selectieprocedure).

Na selectie (eind april) volgt het kennismakingsgesprek met de onderwijsadviseur en het leesteam van de school (zie paragraaf 4).

Uitgeloot maar wel meedoen aan onderzoek

Er is in schooljaar 2025-2027 plek voor 47 scholen om in te stappen in het project. Scholen die uitgeloot zijn voor deze eerste tranche kan gevraagd worden al deel te nemen aan het onderzoek als controle-school. Dit betekent dat gegevens van de school gebruikt worden in het onderzoek. Ook deze scholen komen in aanmerking voor de subsidie vanuit Ontwikkelkracht van €4166,-.

In het schooljaar 2025-2026 worden vervolgens vervolgens nog 46 scholen geselecteerd om in te stappen in het project vanaf schooljaar 2026-2027 (deze scholen zijn eind schooljaar 2027-2028 klaar met het implementatietraject). Scholen die eerst als controle-school hebben deelgenomen krijgen voorrang binnen de tweede tranche.

Tijdelijk werving en selectie van scholen

Oktober 2024	<ul style="list-style-type: none">• Stichting Lezen deelt informatiepakketten voor school en bibliotheek.• Deelnemende bibliotheken leggen eerst contact over Bibliotheek <i>op school</i> Plus met de scholen in hun werkgebied die in aanmerking komen.• Na dit eerste contact verstrekt de bibliotheek het informatiepakket aan geïnteresseerde scholen• (Scholen kunnen ook zelf de bibliotheek benaderen om het informatiepakket aan te vragen).
--------------	--

<p>November 2024 – April 2025 aanmelden selectiegesprek</p> <p>Voor 9 mei 2025: officieel aanmelden voor schooljaar 2025-2026</p>	<ul style="list-style-type: none"> • School bekijkt samen met bibliotheek of ze voldoet aan de startcriteria en overweegt deelname aan het project. • De school vult bij interesse het interesseformulier voor een selectiegesprek in (te vinden in het informatiepakket). • Onderwijsadviseur neemt contact op en plant een online selectiegesprek met school en bibliotheek. • School krijgt advies: Go of No Go en ontvangt bij Go een officieel aanmeldingsformulier van Stichting Lezen. • Scholen die kunnen en willen deelnemen, melden zich aan via een aanmeldingsformulier (voor 9 mei 2025).
<p>April 2025</p> <p>16 mei 2025 (uitkomst van de loting)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van de aanmelding vindt een loting plaats voor start in schooljaar 2025-2026. • Scholen worden geïnformeerd over uitkomst van de loting en de gevolgen voor deelname. <ul style="list-style-type: none"> » focusgroep: start implementatie in schooljaar 2025-2026 » controlegroep: start met deelname onderzoek in 2025-2026 en start implementatie 2026-2027 » uitgeloot (overinschrijving)
<p>Mei – Juni 2025</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geselecteerde school vraagt subsidie Ontwikkelkracht aan (alle scholen, indien beschikbaar). • De bibliotheek vraagt subsidie uit het Masterplan basisvaardigheden aan. • De onderwijsadviseur voert een kennismakingsgesprek met het leesteam van de school (start in 2025-2026). • De manager educatie en de schoolleider maken afspraken over de financiering van het project (start in 2025-2026).
<p>September – Oktober 2025</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Scholen in de focusgroep: het eerste onderdeel van het project vindt plaats: de startbijeenkomst met het leesteam. • Scholen in de controlegroep: starten met vragenlijsten. • Alle scholen nemen deel aan de Monitor de Bibliotheek <i>op school</i> po.

10. Overige informatie

Communicatie en pers

De Bibliotheek *op school* Plus is een bijzondere mijlpaal in de geschiedenis van de Bibliotheek *op school*. De scholen en bibliotheken die instappen dragen in belangrijke mate bij aan deze ontwikkeling. Stichting Lezen kan deelnemers benaderen om mee te werken aan een interview of aan informatieverstrekking voor de eigen documentatie. Deelname aan het project betekent natuurlijk geen verplichting hiertoe.

Contact en meer informatie

Meer informatie over de Bibliotheek *op school* Plus is te vinden in het online informatiepakket.

Voor overige vragen kun je contact opnemen met Stichting Lezen via Bart Droogers (bdroogers@lezen.nl).

Online onderdelen in het informatiepakket voor bibliotheken

1. De Bibliotheek *op school* Plus - Informatie voor scholen (pdf)
2. De Bibliotheek *op school* Plus - Kerncomponenten en modules (pdf)
3. Selectieprocedure
4. De Bibliotheek *op school* Plus - Financiën
5. Informatie *Focus op begrip*
6. Informatie *Blink Lezen*

Het Informatiepakket voor scholen, de FAQ en het aanmeldformulier voor een selectiegesprek zijn te vinden op:

<https://pro.debibliotheekopschool.nl/dbosplus>